

Videncenter for Svineproduktion

Støttet af:

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

HØJ OVERLEVELSE I FARESTALDEN

ERFARING NR. 1422

Intensiv farestalsrådgivning kan reducere pattegrisedødeligheden i farestalden gennem implementering af korrekte arbejdsrutiner, struktur, samarbejde og motivation.

INSTITUTION: VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION, DEN RULLENDE AFPRØVNING

FORFATTER: RIKKE INGEMAN SVARRER

INGA RIBER KRISTIANSEN

UDGIVET: 17. DECEMBER 2015

Dyregruppe: Søer, pattegrise

Fagområde: Rådgivningsaktiviteter

Sammendrag

Intensiv farestalsrådgivning kan reducere den totale pattegrisedødelighed i farestalden. Over en periode på to til tre måneder, har otte sobesætninger gennemgået et rådgivningsforløb med besætningsbesøg ca. hver 4. uge. En grundig forventningsafstemning, besætningsgennemgang, fastlæggelse af mål for produktionen, implementering af tiltag og tæt opfølgning fik den gennemsnitlige totaldødelighed til at falde 3,6 procent fra 23,6 til 22,8 procent målt over en før-periode på 8 uger og en efter-periode på 8 uger. Fire af de otte besætninger opnåede en reduceret totaldødelighed fra 25,0 procent til 21,0 procent, mens de sidste fire oplevede en stigende totaldødelighed fra 22,3 procent til 24,5 procent.

Seks af de otte besætninger oplevede et fald i dødfødte grise pr. kuld, fem besætninger fik færre døde grise pr. kuld i diegivningsperioden og seks besætninger opnåede flere fravænnede grise pr. kuld.

Resultaterne målt kvartalsvist eller på halve år viste en reduktion af totaldødeligheden hhv. fra 24,8 til 22,2 procent og 24,9 til 22,7 procent. Det svarer til en reduktion på hhv. 10,6 og 9,0 procent. Målt på halvåret præsterede syv af otte besætninger en reduktion i procent total døde blandt pattegrisene.

Resultaterne er opnået gennem implementering af mere klar og hensigtsmæssig ansvarsfordeling, bedre kommunikation og mere synlig ledelse, bl.a. i form af bedre opfølgning. Korrekte arbejdsrutiner, bedre samarbejde, mere motivation og systematik i farestalden var også afgørende faktorer. Fagligt blev der primært sat fokus på optimering af rutiner omkring flytning af pattegrise, pattegrisenes nærmiljø og fodring af søer.

Projektet viste, at inddragelse og motivation af relevante medarbejdere er afgørende for fastholdelse af fokus og derved ønskede resultater. Projektet viste også, at det tager tid og tålmodighed at se resultaterne af ændrede rutiner, hvilket illustreres ved, at fire nåede succes, mens de fire resterende havde benyttet mere langsigtede tiltag.

Baggrund

Der er stor fokus på pattegrisedødelighed i dansk svineproduktion, da det sidestilles med dårlig dyrevelfærd, at der hver dag dør et stort antal grise.

Vi har allerede en stor viden, men det er stadig en udfordring at få denne viden implementeret i de besætninger, hvor manglen på rutiner og management er stærk medvirkende til en uacceptabel dødelighed. Derudover mangles stadig faglig viden omkring hvordan pattegrisedødeligheden kan reduceres yderligere.

Eksisterende viden om pasning af farestalden anvendes ikke altid optimalt, men kan implementeres ved at tilpasse rådgivningen til den enkelte besætning, og derved forbedre såvel dyrevelfærd, arbejdsglæde som produktivitet [1], [2]. Der kan være forskellige årsager til den manglende implementering, f.eks.:

- Viden ikke er til rådighed i besætningen
- Viden er ikke prioriteret eller tilpasset den enkelte besætning
- Den enkelte medarbejder er ikke motiveret til at ændre på arbejdsgangene, så de vigtigste procedurer prioriteres

Formålet med projektet var at demonstrere, at pattegriseoverlevelsen i farestalden øges, når der sættes fokus på korrekte arbejdsrutiner, samarbejde, motivation og struktur i farestalden.

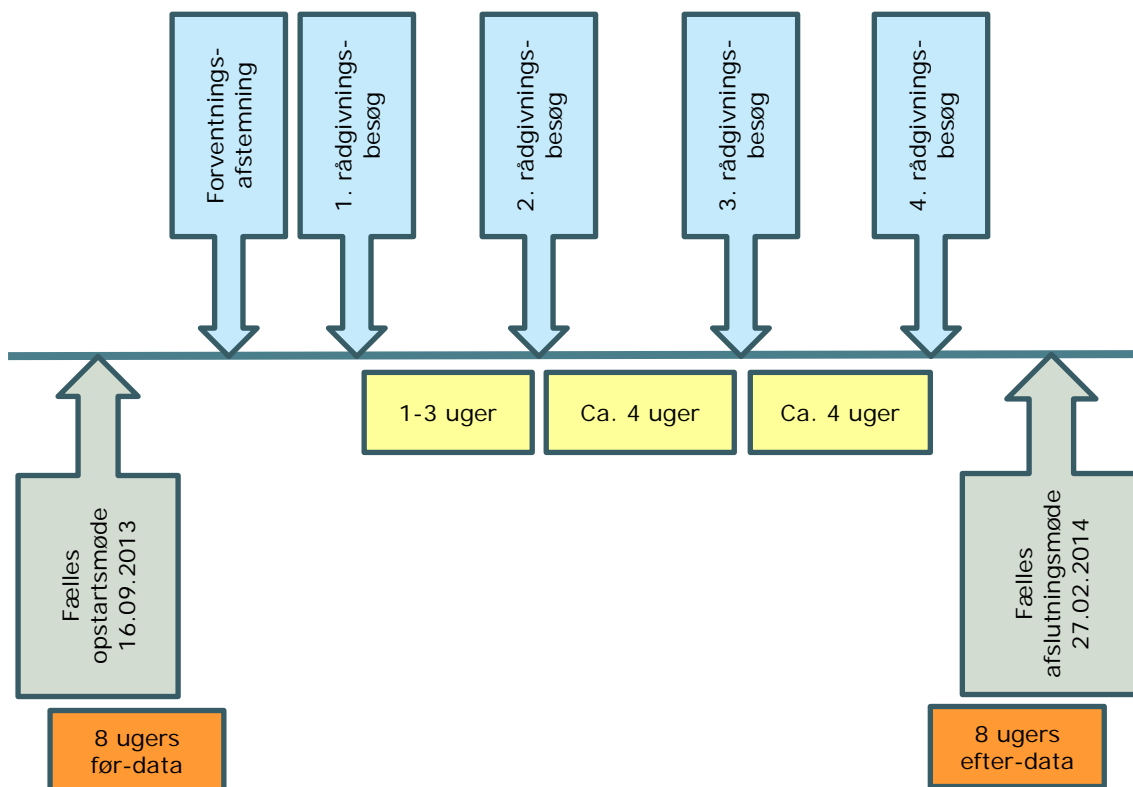
Materiale og metode

I projektet deltog otte rådgivere fra Ekspertgruppe Farestaldsmanagement med hver én besætning. Besætningerne havde mindst tre ansatte medarbejdere, hvoraf mindst to havde faste arbejdsopgaver i farestalden.

Inden projektet blev igangsat, blev der afholdt et fælles opstartsmøde for ejer og driftsleder fra alle involverede besætninger samt for farestaldseksperterne. Opstartsmødet indeholdt orientering omkring projektet, indlæg omkring motivation og praktiske indlæg om generelle tiltag i farestalden.

Farestaldseksperterne besøgte besætningen 4 gange i projektperioden, og rådgivningen blev ydet i overensstemmelse med farestaldsmanualens anbefalinger [3]. Ind imellem besøgsbesøgene fulgte rådgiveren op på tiltagene via telefon og mails.

En oversigt over tidsforløbet i projektet kan ses i Figur 1.

Figur 1. Demonstrationsprojektets tidsforløb

Forventningsafstemning

Som en del af projektet, blev der afholdt indledende møde med besætningsejer og evt. driftsleder. Mødet omhandlede forventninger til projektet og til besætningens resultater. Her blev drøftet ansvarsområder og forventninger til de enkelte medarbejdere, samt hvordan ejer/driftsleder og rådgiver kunne motivere medarbejderne. Kommandoveje i besætningen blev ligeledes afklaret.

1. rådgivningsbesøg

På første besætningsbesøg blev der opsat mål og forventningsafstemt med medarbejderne. Herudover blev besætningen grundigt gennemgået, og de første tiltag iværksat.

2. rådgivningsbesøg

Efter 1-3 uger blev næste besøg gennemført med fokuseret farestaldsrådgivning. Her var fokus på observation af kuldudjævning, ammesøer, opsamling af efternølere og vurdering af klimaet i stald og i huler. Nye tiltag blev aftalt og iværksat.

3. rådgivningsbesøg

Opfølgning på disse tiltag blev gennemført ca. fire uger senere ved 3. besætningsbesøg, hvor der også blev igangsat nye tiltag, hvis besætningen var klar til dette.

4. rådgivningsbesøg

Det afsluttende besøg blev gennemført efter yderligere ca. fire uger. Her blev lavet status på forløbet og på dødeligheden. Desuden blev projektet evalueret sammen med medarbejderne, og de enkelte tiltag blev diskuteret. Hvilke tiltag blev gennemført, hvorfor det var disse, der blev gennemført, samt hvad effekten havde været.

Afslutning

Som afslutning på projektet blev der gennemført endnu et fællesmøde for alle deltagere i besætningerne samt farestaldseksperterne. Formålet med mødet var at fremlægge resultater fra alle besætninger samt at evaluere projektet.

Registreringer

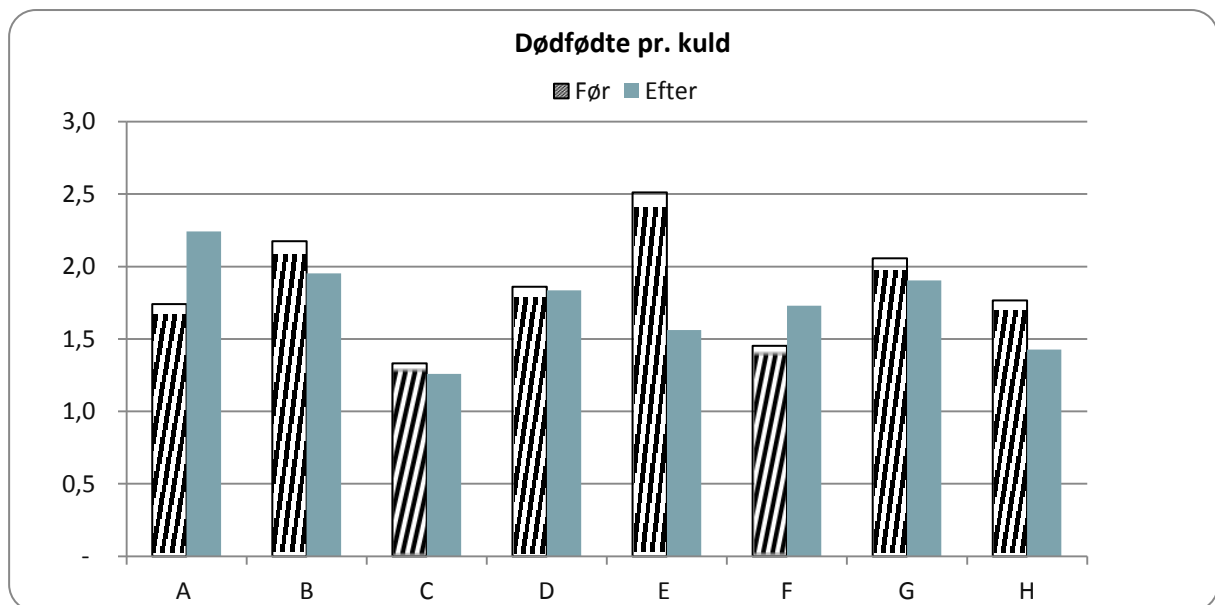
I løbet af projektperioden blev der hver uge opgjort antal faringer, levendefødte pr. kuld og dødfødte pr. kuld, antal fravæninger og fravænnede pr. kuld. Der blev indsamlet data for perioden otte uger før første møde (benævnes før-perioden) samt for perioden otte uger efter sidste rådgivningsbesøg (benævnes efter-perioden). Ugeresultaterne mellem før- og efter-perioden indgår ikke i resultaterne, men blev udelukkende brugt i den enkelte besætning til at motivere medarbejderne, og for at rådgiveren kunne følge udviklingen.

Farestaldseksperterne førte logbog over hændelser med relevans til projektet. Logbogen blev brugt til at vurdere, om rådgivningen havde effekt, samt hvorfor/hvorfor ikke dette var tilfældet. Dermed kunne udviklingen i besætningen direkte sammenholdes med rådgivningsforløbet.

Resultater og diskussion

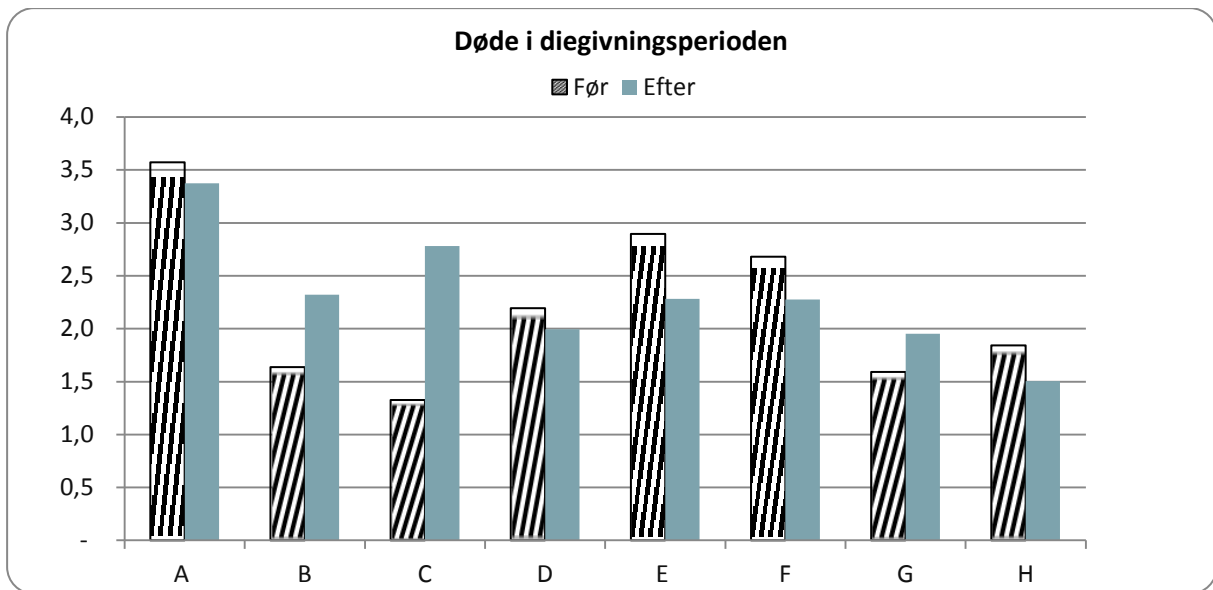
Resultaterne i før- og efter-perioden er opgjort på baggrund af i alt 2.318 faringer og 2.706 fravæninger. Projektet registrerede udviklingen i den totale pattegrisedødelighed som en sum af dødfødte og døde grise i diegivningsperioden [4].

Udviklingen i antal dødfødte pr. kuld fremgår af Figur 2. Her ses, at seks af de otte besætninger opnåede en reduktion i antallet af dødfødte. Gennemsnitligt faldt antallet med 0,1 dødfødte pr. kuld til 1,7 dødfødte pr. kuld. I samme periode steg antallet af levendefødte gennemsnitligt fra 15,3 til 16,0 levendefødte pr. kuld.

Figur 2. Udvikling i antal dødfødte pr. kuld i hver besætning

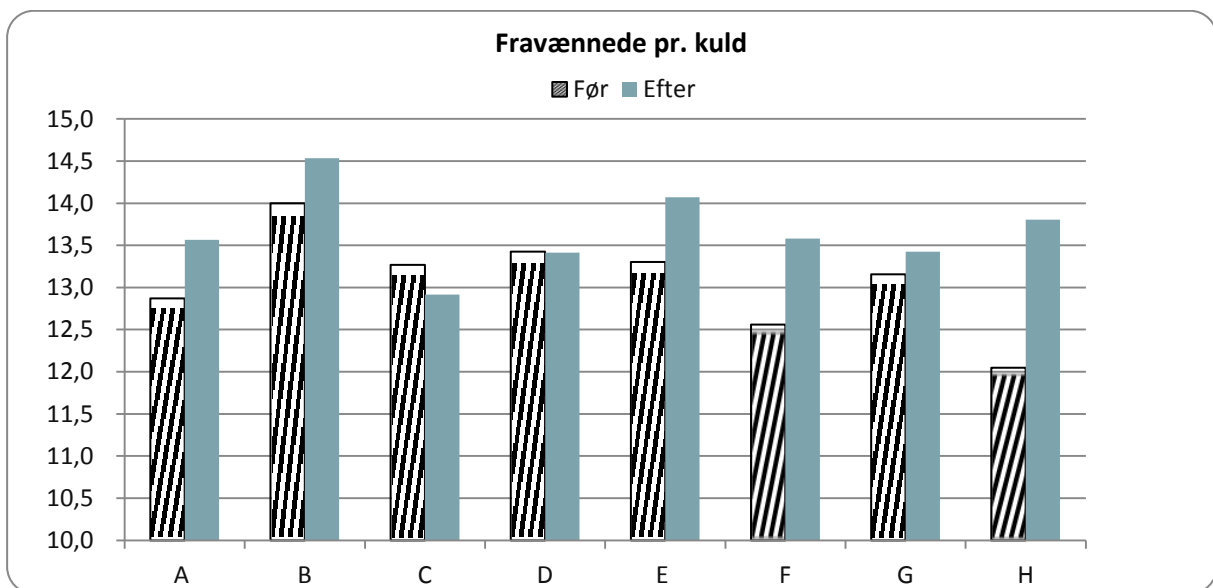
Figur 3 viser udviklingen i døde pattegrise pr. kuld i diegivningsperioden. Fem af besætningerne oplevede et fald i dødeligheden blandt de levendefødte, men gennemsnitligt for de 8 besætninger steg dødeligheden fra 2,2 til 2,3 døde pattegrise pr. kuld i diegivningsperioden, fordi 2 besætninger oplevede en markant stigning i dødeligheden

Figur 3. Udvikling i antal døde pattegrise pr. kuld i diegivningsperioden

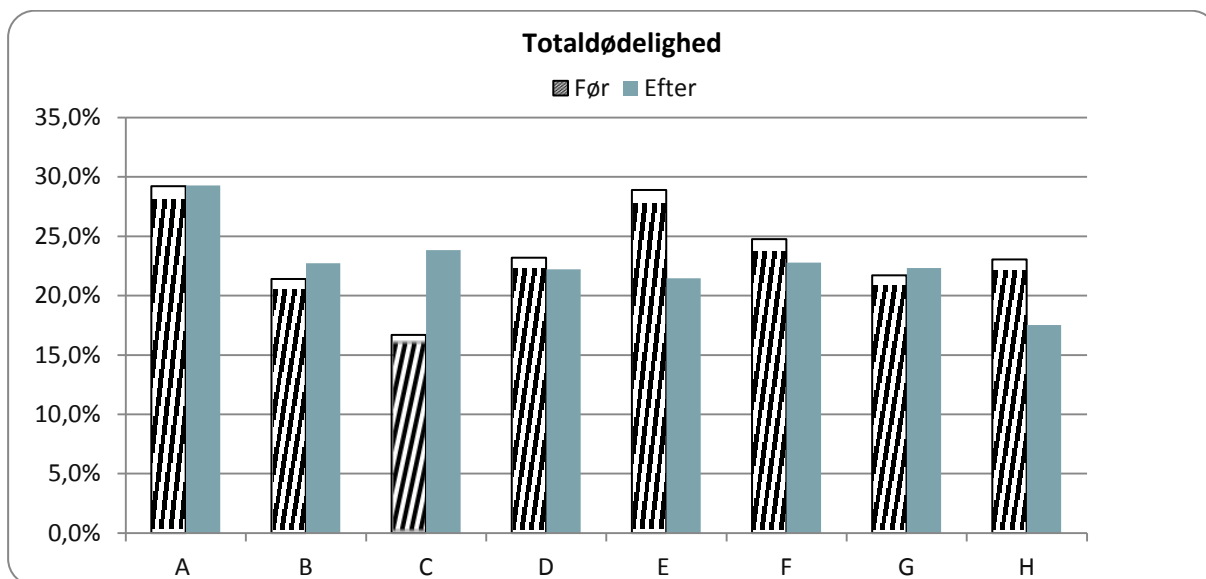
Figur 4 viser, at der i seks af de otte besætninger skete en fremgang i antallet af fravænnede grise pr. kuld. I tre af de otte besætninger skyldtes dette bl.a. en lavere total-dødelighed. Gennemsnitligt steg fravænnede fra 13,1 til 13,7 grise pr. kuld, altså en stigning på 0,6 fravænnede pr. kuld. Dette svarer til en stigning på 1,3-1,4 fravænnede grise pr. årssø.

Der er store individuelle forskelle mellem besætningerne. For eksempel lykkes det besætning G at reducere antallet af dødfødte grise pr. kuld med 0,15. Til gengæld stiger tabet af grise pr. kuld i diegivningsperioden med 0,21. Nettotabet er dermed 0,06 grise pr. kuld. Alligevel stiger antallet af fravænnede grise pr. kuld med 0,27, hvilket skyldes flere totalfødte grise pr. kuld. Det betyder, at det snarere er bedre løbestrategi end bedre management i farestalden, som har givet denne forbedring.

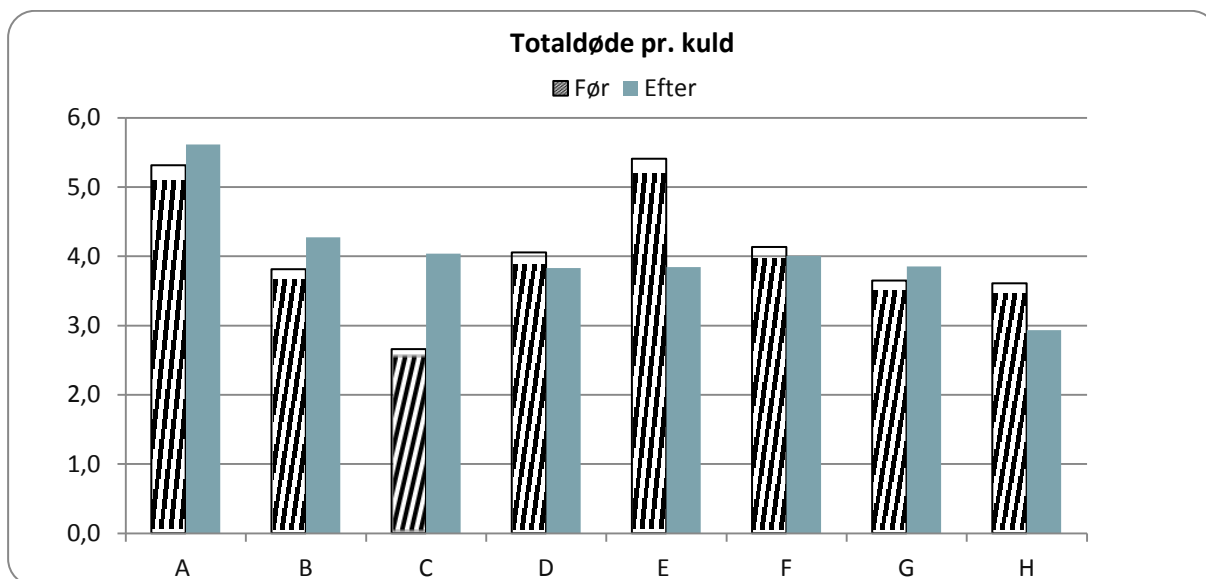
Figur 4. Udvikling i antal fravænnede pr. kuld i hver besætning

Figur 5 viser udviklingen i totaldødelighed målt i procent. I fire besætninger faldt totaldødeligheden som forventet, mens den steg i de sidste fire besætninger. Gennemsnitligt faldt totaldødeligheden 3,6 procent fra 23,6 til 22,8 procent.

Figur 5. Udvikling i procent totaldødelighed pr. kuld i hver besætning. Totaldødelighed indeholder dødfødte grise og grise, som døde inden fravæning

Totaldødeligheden blandt pattegrisene kan også opgøres i antal, hvilket konkret viser potentialet for at fravæne flere grise fra hvert kuld ved at implementere bedre management i farestalden. Af Figur 6 fremgår det, at der før projektets opstart døde gennemsnitligt 4,1 grise pr. kuld og at antallet af døde pattegrise efter projektets afslutning var reduceret til 4,0 grise pr. kuld.

Figur 6. Udvikling i antal totaldødelighed pr. kuld i hver besætning

Resultaterne fra projektet viser store udsving, men mindre udsving end ved projektets start, hvilket fremgår af Tabel 1. Her ses det, at totaldødeligheden efter projektafslutning varierer fra 17,1 procent til 23,8 procent mod en variation mellem 16,7 procent til 29,2 procent ved projektets start.

Tabel 1. Nøgletal fra de enkelte besætninger, før-perioden på otte uger inden projektopstart og efter-perioden på otte uger efter projektafslutning i besætningen

Besætning	Totalfødte pr. kuld		Fravænnede pr. kuld		Totaldødelighed pr. kuld	
	Før	Efter	Før	Efter	Før	Efter
A	18,2	19,2	12,9	13,6	29,2 %	17,1 %
B	17,8	18,8	14,0	14,5	21,4 %	22,7 %
C	15,9	17,0	13,3	12,9	16,7 %	23,8 %
D	17,5	17,2	13,4	13,4	23,2 %	22,2 %
E	18,7	17,9	13,3	14,1	28,9 %	21,5 %
F	16,7	17,6	12,6	13,6	24,8 %	22,8 %
G	16,8	17,3	13,2	13,4	21,7 %	22,3 %
H	15,7	16,7	12,0	13,8	23,0 %	17,5 %

På grund af de store udsving, også indenfor de enkelte besætninger, er udviklingen fra de otte ugers før-periode til de otte ugers efter-periode i nogen grad påvirket af, hvornår perioderne forekommer. I besætning C viste før-perioden en relativ lav dødelighed, mens efter-perioden lå i juleferien, og dermed bar præg af ferieafsløsning. Besætning C viste derfor stor stigning i totaldødelighed fra før-perioden til efter-perioden, selv om den overordnede udvikling gik mod lavere totaldødelighed. Det viser med meget stor tydelighed, at reduktion af dødelighed er en fuldtidsindsats og at det meget nemt kan tabes i weekender og ferier, hvis oplæringen og arbejdsmoralen ikke er til stede. Den efterfølgende kvartalsvise E-kontrol i besætning C bekræftede, at totaldødeligheden var faldende set over en længere periode.

Projektperioden i besætningerne forløb over tre til fire måneder. Dermed var der nogle igangsatte tiltag i besætningerne, som ikke nåede at have fuld effekt på totaldødeligheden inden projektet var endeligt afsluttet. Et eksempel herpå er forbedret kommunikation internt i besætningen. Andre tiltag nåede ikke at have effekt indenfor projektperioden. Et eksempel herpå var flytning af fravænningsugedagen for at faringerne fremadrettet skulle forekomme i hverdagen i stedet for i weekenderne.

Efter projektets afslutning blev resultaterne opgjort over en længere periode for at få mere pålidelige tal, jf. tabel 2.

Tabel 2. Totaldødelighed pr. kuld opgjort på kvartaler og halvår før og efter projektets gennemførelse.

Besætning	2. kvartal 2013	2. kvartal 2014	Ændring	1. halvår 2013	2. halvår 2014	Ændring
A	22,8	23,1	+1,2 %	23,6	22,3	-5,7 %
B	25,4	20,3	-20,0 %	24,9	20,5	-17,6 %
C	21,0	21,4	+2,2 %	22,2	20,6	-7,0 %
D	23,8	22,6	-5,1 %	24,5	22,2	-9,5 %
E	28,5	22,8	-20,1 %	28,4	26,1	-8,0 %
F	27,3	23,1	-15,2 %	25,5	23,2	-8,9 %
G	24,7	21,5	-12,9 %	23,6	23,7	+0,3 %
H	24,7	22,6	-8,2 %	26,4	22,6	-14,1 %
I alt	24,8 %	22,2 %	-10,6 %	24,9 %	22,7 %	-9,0 %

Det fremgår af tabel 2, at seks ud af de otte besætninger opnåede en reduktion af totaldødeligheden, når resultatet blev opgjort kvartalsvist på et væsentligt større datagrundlag. Den samlede reduktion var på 10,6 procent målt over de to kvartaler. Medregnes kun de seks besætninger med de bedste resultater, var gennemsnittet en reduktion på 14,0 procent.

På halvårsresultaterne opnåede syv ud af de otte besætninger en forbedring i totaldødeligheden. Gennemsnitligt faldt totaldødeligheden med 9,0 procent. Regnes kun på de bedste seks besætninger, var reduktionen gennemsnitligt på 11,7 procent.

For både resultaterne opgjort på kvartaler og halvår var tendensen, at de fem besætninger, som efter projektets ophør fortsat modtog rådgivning i soholdet, havde opnået en større reduktion i totaldødelighed end de tre besætninger, som ikke fortsat modtog rådgivning. Denne forskel var dog kun en tendens.

Indsatsområder

Typiske faglige indsatsområder i besætningerne var:

- Optimering af pattegrisenes nærmiljø
- Optimering af søernes fodring
- Rutiner omkring faring
- Rutiner omkring kuldudjævning
- Rutiner omkring opsamling af "sultgrise", dvs. grise, som er underernærede
- Overlevering af informationer inden og efter weekend

De svine-faglige indsatsområder, som rådgiverne efterfølgende mente, havde haft størst effekt, var:

- Pattegrisenes nærmiljø
- Strategi for hvilke grise, der skulle flyttes hvornår
- Foderstrategi hos søer

På ledelsesniveau blev der i samtlige besætninger optimeret på kommunikationen internt på bedriften. Dette omhandlede både daglig kommunikation mellem ejer og ansatte samt mellem de ansatte. I to af besætningerne skete en del af kommunikationen mellem ejer og ansatte via rådgiveren i stedet for direkte. Dette var primært omkring emner, som ejer følte var ubehagelige at sige direkte, og således ikke følte sig ledelsesmæssigt godt nok uddannet til at kunne kommunikere. I tre af besætningerne var medarbejderne fagligt uenige med cheferne og fortalte derfor ikke sandheden om, hvordan arbejdet blev udført. Det var der forskellige årsager til. Nogle havde prøvet at tage den faglige diskussion med ejeren, men følte ikke, de blev lyttet til. Andre prøvede slet ikke at fortælle, hvorfor de var uenige, hvilket i høj grad kan betegnes som et spørgsmål om kultur, måske både hos den enkelte medarbejder og på den enkelte bedrift. I fem af otte besætninger var der mangelfuld opfølgning fra ejer/driftsleder på de ansatte og de aftaler, der var truffet i besætningen.

I en enkelt besætning var der alvorlige sproglige udfordringer med en ansat i farestalden, som hverken talte dansk eller engelsk, hvilket komplicerede kommunikationen.

I alle besætninger blev arbejdsplanlægningen optimeret, og i fem af besætningerne var formålet at få frigivet mere tid til pasning af grisene.

De implementeringsmæssige indsatsområder, som rådgiverne efterfølgende mente, havde haft størst effekt, var:

- Klar og hensigtsmæssig ansvarsfordeling
- Kommunikation
- Ledelse/opfølgning

Logbøger

Logbøgerne var tiltænkt som et redskab, farestaldseksperterne kunne bruge til at reflektere over egen rådgivning samt notere de forhold, som var afgørende for projektet og implementeringen af de forskellige tiltag. Logbøgerne blev dog i højere grad brugt som en refleksion over, hvorfor tiltagene ikke blev implementeret i besætningerne.

Logbøgerne afslørede, som tidligere nævnt, store udfordringer på ledelses-/kommunikationsområdet i besætningerne. Det blev også synliggjort, at hvis rådgivningen skal have den ønskede gennemslagskraft, så skal ejer stille krav til rådgiver, ligesom rådgiver skal stille krav til ejeren og medarbejderne..

Afslutningsmøde

Projektforløbet blev evalueret på et afsluttende møde med alle deltagende besætningsejere, driftsledere og farestaldseksperter.

Forventningerne til projektet var en større reduktion af dødeligheden end det opnåede. Ejere og driftsledere vurderede dog, at projektet havde været lærerigt, samt at opfølgning er afgørende i et vellykket rådgivningsforløb. En del ejere og driftsledere gav udtryk for, at projektperioden var for kort til, at der kunne ses fuld effekt af alle tiltag.

Udover faglig fokus, var der blevet sat fokus på kommunikation, hvor nogle besætningsejere bevidst brugte rådgiveren til at kommunikere med medarbejderne i de tilfælde, hvor de ikke selv formåede at få budskabet igennem.

Alle besætninger gav udtryk for, at de havde fået genopfrisket viden, som de ikke tidligere havde fået implementeret. For nogle medarbejders vedkommende havde det betydning, at denne faglige viden kom fra eksperten frem for fra ejer/driftsleder. Den faglige ekspertviden ønskes fra den mest kompetente ekspert – uanset geografisk placering.

Konklusion

Otte farestaldseksperter deltog i et demonstrationsprojekt med hver én besætning. Over en periode på tre til fire måneder blev der i hver besætning gennemført et intensivt rådgivningsforløb med fokus på korrekte arbejdsrutiner, samarbejde, motivation og struktur i farestalden for at opnå en lavere totaldødelighed (dødfødte + døde i diegivningsperioden).

Af svinefaglige indsatspunkter blev der i næsten alle besætninger sat fokus på pattedrisenes nærmiljø, fodring af søer og optimering af arbejdsrutiner især omkring faringstidspunktet. Af andre indsatspunkter blev der sat fokus på ledelse, hvor specielt kommunikationen mange steder skulle forbedres. De medvirkende farestaldseksperter vurderede, at netop ledelsen/kommunikationen ofte var den forklarende faktor på tiltag, som ikke blev implementeret. Klar og hensigtsmæssig ansvarsfordeling samt bedre opfølgning var blandt de implementeringsmæssige faktorer, som havde størst effekt i de medvirkende besætninger.

Resultaterne blev indberettet på ugebasis og opgjort som en efter-periode på otte uger efter projektets afslutning i besætningerne sammenholdt med en før-periode på otte uger før projektets opstart i besætningerne. Der var store variationer både mellem og indenfor besætningerne. Samlet viste tallene en reduktion i totaldødeligheden på 3,6 procent. Fire ud af de otte besætninger opnåede en reduceret totaldødelighed, mens de sidste fire oplevede en stigende totaldødelighed.

Ugeresultaterne afslørede så store variationer indenfor de enkelte besætninger, at en før- og efterperiode på hver otte uger ikke var tilstrækkelige til at give et retvisende billede af udviklingen i totaldødeligheden i den enkelte besætning.

Målt på de otte ugers før- og efterperiode oplevede seks af otte besætninger en reduktion i antallet af dødfødte pr. kuld, fem af otte besætninger oplevede også et fald i levendefødte grise pr. kuld, som døde inden fravæning. Det betød, at fravænnede grise pr. kuld steg i seks af otte besætninger.

Målt på kvartaler, opnåede seks af otte besætninger at reducere totaldødeligheden i procent af totalfødte. På halvårsbasis opnåede syv af otte besætninger en reduktion i totaldødelighed i procent af totalfødte.

Generelt var deltagerne positive omkring resultaterne, især var de glade for det intensive rådgivningsforløb med den tætte opfølgning fra ekspertten, selv om effekten af nogle tiltag på pattegrisedødeligheden ikke nåede at slå fuldt igennem. Besætningerne havde alle fået genopfrisket viden, som de ikke tidligere havde fået implementeret.

Referencer

- [1] Bruun, T.S.; Svarrer, R.I.: (2012): Intensiv rådgivning øgede produktiviteten i fire sobesætninger. [Erfaring nr. 1209, Videncenter for Svineproduktion.](#)
- [2] Svarrer, R.I.; Kristiansen, I.R.; (2014): Faringsovervågning. *Upubliceret*, Videncenter for Svineproduktion.
- [3] Svarrer, R.I.; Moustsen, V.A.; Thorup, F.; Hansen, E.M.; Kristiansen, I.R.; Rasmussen, C.; Andersen, A.P.: [Manual om Farestaldsmanagement, Videncenter for Svineproduktion](#)
- [4] Vinther, J.; (2011): Landsgennemsnit for produktivitet i svineproduktionen 2010. [Notat nr. 1114, Videncenter for Svineproduktion.](#)

Deltagere

Ekspertgruppe Farestaldsmanagement

Projektmedarbejder Ole Jessen, VSP

Projektgruppe: Inga Riber Kristiansen, LandboNord (projektleder); Anders Peter Andersen, LMO;

Flemming Thorup, VSP og Rikke Ingeman Svarrer, VSP

LD Journalnr.: 32101-D-12-00515

//KMY //

VIDENCENTER FOR SVINEPRODUKTION

Tlf.: 33 39 40 00

vsp-info@lf.dk

Landbrug & Fødevarer

Fax: 33 11 25 45

en del af

Ophavsretten tilhører Videncenter for Svineproduktion. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

Videncenter for Svineproduktion er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.